

Raport nt. nowych zagrożeń fitosanitarnych dla Polski z dnia 20.01. 2022

1. Stwierdzenie obecności *Scirtothrips dorsalis* w Europie.

Scirtothrips dorsalis jest owadem z rodziny wciornastkowatych (Thysanoptera, Thripidae). W krajach Unii Europejskiej szkodnik ten podlega obowiązkowi zwalczania jako agrofag kwarantannowy. *S. dorsalis* poraża szereg roślin zielnych i zdrewniałych, w tym aktinidię chińską (*Actinidia chinensis*), cebulę (*Allium cepa*) orzech ziemny (*Arachis* spp.), szparag (*Asparagus* spp.), kamelię (*Camellia chinensis*), paprykę (*Capsicum* spp.) bawełnę (*Gossypium* spp.), truskawkę (*Fragaria* spp.), kauczukowiec (*Hevea brasiliensis*) hortensję (*Hydrangea* spp.), mango (*Mangifera* spp.), lotos (*Nelumbo* spp.), rącznik (*Ricinus* spp.), różę (*Rosa* spp.), tamaryndowiec indyjski (*Tamarindus indicus*) i winorośl (*Vitis* spp.).

Szkodnik występuje w kilku krajach afrykańskich, USA, Wyspach na Morzu Karaibskim, Azji (część południowo-wschodnia i Daleki Wschód), Australii i Oceanii. W Europie został on stwierdzony w Hiszpanii (lokalnie na cytrusach), Holandii i w Wielkiej Brytanii (na roślinach ozdobnych w szklarniach). W 2020 r. szkodnika stwierdzono na borówce pospolitej (*Vaccinium myrtilloides*) uprawianej w szklarni w Turcji. W 2021 r. ognisko to zostało uznane za wyniszczone, a dalsze poszukiwania szkodnika w okolicznych uprawach borówki dały wynik negatywny.

Na nadziemnych częściach roślin występują postaci dorosłe oraz larwy szkodnika, długości 1-1,2 mm, które są jasnożółte i podobnie jak inne wciornastki, ich osobniki dorosłe posiadają dwie pary skrzydeł pokryte szczecinami (identyfikacja jest możliwa tylko na podstawie cech morfologicznych osobników dorosłych). Podczas żerowania nakłuwają one tkankę roślinną odżywiając się sokiem komórkowym, w konsekwencji na powierzchni organów roślinnych powstają wypełnione powietrzem puste przestrzenie w tkance widoczne w postaci srebrzystych punktów. W przypadku silnego zasiedlenia dochodzi do srebrzenia i brązowienia liści, zahamowania wzrostu rośliny. Widoczne są brązowe odchody znaczące liście i owoce; znamiona na owocach barwy od szarej do czarnej, często przyjmujące postać ciągłego pierścienia uszkodzonej tkanki wokół wierzchołka. W końcu dochodzi do zniekształcenia owoców oraz wczesnego starzenia się liści. Ponadto porażane są tylko młode, niedojrzałe owoce w uprawie, a uszkodzenia owoców, w przypadku cytrusów, mają postać srebrzystych pierścieni wokół szypułki. Owoce takie nie trafiają do przechowalni z uwagi na ich jakość, stąd na przechowywanych owocach mogą przypadkowo znaleźć się larwy i osobniki dorosłe, które nie wywołują żadnych objawów, a tym samym wykrycie jest bardzo trudne. Stąd należy kontrole ograniczyć do lustracji roślin w uprawach.

Osobnik *Scirtothrips dorsalis*, fot. Yu Yan-Fen,
<https://www.cabi.org/isc/datasheet/49065#toPictures>

2. Odłowienie chrząszcza *Euplatypus paralellus* na pułapkę feromonową we Francji

Euplatypus paralellus (Fabricius) jest chrząszczem z rodziny ryjkowcowatych, podrodziny wyrzynnikowatych (Coleoptera: Curculionidae: Platypodinae), który w **krajach Unii Europejskiej nie podlega obowiązkowi zwalczania**. Żywicielami szkodnika są różne gatunki roślin zdrewniałych, liściastych, a rzadziej iglastych, występujących w strefie klimatu tropikalnego.

Gatunek ten występuje w Afryce, południowej części Azji, Ameryce Północnej (Meksyk, południowa część USA), Ameryce Środkowej i Południowej i Oceanii (Australia, Papua Nowa Gwinea, Hawaje). W 2020 r. 7 chrząszczy szkodnika odłowiono na terenie portu w La Rochelle (Francja). Źródło pochodzenia owadów nie jest znane. Jak dotąd nie zaobserwowano jednak jego zadomowienia się na terenie Francji.

Znane są przypadki przechwycenia szkodnika w drewnie egzotycznym i opakowaniach drewnianych importowanych do krajów europejskich.

Uszkodzenia są powodowane przez osobniki dorosłe drążące chodniki w drewnie oraz związane z owadem tzw. grzyby ambrozyjne rozwijające się na ścianach tych chodników. Zewnętrznymi oznakami są zasiedlenia otwory wejściowe chrząszczy na pniach i gałęziach, z których wysypują się trociny pomieszane z odchodami, które mogące zbijać się w „patyczki”, które wypychane są z otworów wejściowych. Wewnętrzne ściany chodników zabarwione są na ciemny kolor, co jest efektem działania symbiotycznych gatunków grzybów ambrozyjnych, wśród których mogą być patogeny roślin (np. *Fusarium* spp.). Szkodnik ma tendencję do atakowania drzew, które niedawno obumarły lub obumierają (pod wpływem różnych czynników), ale może również atakować drzewa żywe, zdrowe przyczyniając się do ich zamierania.

Chrząszcze mogą aktywnie przemieszczać się z drzewa na drzewo, a na większy dystans wraz z drewnem gatunków żywicielskich i opakowaniami drewnianymi.

Na południu Europy *E. paralellus* prawdopodobnie byłby w stanie porażać rośliny zdrewniałe uprawiane w gruncie, zwłaszcza eukaliptusy, awokado i różne gatunki ozdobne.

W krajach strefy klimatu umiarkowanego, w tym w Polsce, istnieje możliwość rozwoju szkodnika tylko na roślinach żywicielskich uprawianych w szklarniach ogrzewanych lub palmiarniach.

Euplatypus paralellus: samiec (po lewej) oraz przekrój przez chodniki w wygrzyzione przez szkodnika w drewnie (po prawej); fot. <https://bugguide.net/node/view/270227> (po lewej) i [https://www.semanticscholar.org/paper/The-infestation-by-an-exotic-ambrosia-beetle%2C-\(F.\)-Bumrungsri-Beaver/29fcf0b28d6e8a3554cafd21c0abb8230b04bdb3/figure/2](https://www.semanticscholar.org/paper/The-infestation-by-an-exotic-ambrosia-beetle%2C-(F.)-Bumrungsri-Beaver/29fcf0b28d6e8a3554cafd21c0abb8230b04bdb3/figure/2) (po prawej)

3. Wykrycie *Colletotrichum fructicola* na jabłkach we Francji i Włoszech

Colletotrichum fructicola Prihastuti, L. Cai & K.D. Hyde jest grzybem, który w **krajach Unii Europejskiej nie podlega obowiązkowi zwalczania**. Jego żywicielami są przede wszystkim rośliny zdrewniałe, wliczając w to jabłonie (*Malus* spp.), grusze (*Pyrus* spp.), awokado (*Persea americana*), cytrusy (rodzaje *Citrus* i *Fortunella*) i szereg gatunków rosnących w strefie klimatu ciepłego. Ponadto poraża on rośliny zielne, takie jak truskawki (*Fragaria x ananasa*) i papryka (*Capsicum annuum*).

Gatunek ten został stwierdzony w Azji (Chiny, Indonezja, Iran, Izrael, Japonia, Korea, Tajlandia), Afryce (Nigeria), Ameryce Północnej (USA), Ameryce Centralnej (Panama), Ameryce Południowej (Brazylia i Urugwaj) oraz w Australii. W Europie *C. fructicola* po raz pierwszy wykryto w 2017 r. na jabłkach w czterech sadach we Francji. W 2019 r. stwierdzono grzyba również na jabłkach w północnej części Włoch. Objawy porażenia przez patogena stwierdzono na ok. 50% owoców po zbiorach, pochodzących z jednego sadu.

C. fructicola jest jednym z patogenów wywołujących gorzką zgniliznę jabłek. Porażane przez niego są owoce zarówno zdrowe jak i uszkodzone. Objawy początkowo mają postać

niewielkich brązowych plam na owocach, które z czasem zmieniają kolor na ciemnobrązowy, powiększając się i zapadając w kształcie litery V, a z czasem dochodząc do gniazda nasiennego. Podobne uszkodzenia owoców odnotowano także na gruszkach, awokado i papryce. Objawów tych nie można odróżnić od wywołanych przez pokrewne gatunki z rodzaju *Colletotrichum*. Porażone owoce tracą wartość handlową. Objawy porażenia przez patogena obserwuje się także na liściach. Mają one postać czerwono-fioletowych plam, nieregularnej nekrozy, żółtych przebarwień i ostatecznie opadania liści.

Patogen może rozprzestrzeniać się na większą odległość przede wszystkim na roślinach do sadzenia, częściach roślin (gałęzie, liście) i owocach. W przypadku przeniknięcia do naszego kraju patogen mógłby rozwijać się zwłaszcza na jabłoniach i gruszkach. Zważywszy, że jest on notowany obecnie na obszarach o cieplejszym klimacie niż Polska, trudno jednoznacznie określić, czy mógłby on u nas się zdomowić i wywoływać szkody o znaczeniu gospodarczym.

Objawy porażenia przez grzyby z rodzaju *Colletotrichum* na jabłkach, dzięki uprzejmości C. Acimovic, <https://netreefruit.org/apples/diseases/bitter-rot>

4. Odłowienie dorosłych chrząszczy *Anisandrus sayi* Hopkins na pułapkę feromonową we Włoszech

Anisandrus sayi Hopkins jest kornikiem (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae). Występowanie tego gatunku stwierdzono w Ameryce Północnej (Kanada i USA) oraz Azji (Indonezja i Malezja). W 2021 r. 2 dorosłe chrząszcze szkodnika odłowiono na 2 pułapki feromonowe w północno-wschodniej części Włoch (po 1 szt. na pułapkę). Źródło pochodzenia szkodnika nie jest znane. Jest to pierwszy przypadek odłowienia osobników tego gatunku w Europie. **W krajach Unii Europejskiej *Anisandrus sayi* nie podlega obowiązkowi zwalczania**

Żywiłami *A. sayi* sensu lato są zdrewniałe rośliny liściaste, w tym klony (*Acer* spp.), brzozy (*Betula* spp.), kasztany (*Castanea* spp.), buki (*Fagus* spp.), dęby (*Quercus* spp.), derenie

(*Cornus* spp.), kalmie (*Kalmia* spp.), orzeszniki (*Carya* spp.), lintera (*Lindera* spp.), sasafraś (*Sassafras* spp.), liliowiec (*Liriodendron* spp.), lipa (*Tilia* spp.) i błotnie (*Nyssa* spp.).

Larwy i dorosłe chrząszcze drążą chodniki w drewnie, zarówno w pniach, jak i gałęziach, zwłaszcza osłabionych i obumierających. Samica drąży krótki chodnik wejściowy, od którego odchodzą dwa chodniki macierzyste, zwykle o przebiegu promienistym, na głębokości 1-3 cm pod powierzchnią drzewa. Chodniki te mogą ulegać dalszemu rozgałęzianiu się. W wyniku żerowania dochodzi do żółknięcia i opadania liści, obumierania gałęzi, a z czasem do śmierci drzew.

Przedstawione powyżej dane wskazują, że gatunek *A. sayi* może zostać przeniesiony do Europy. Główną drogą jego przenikania jest transport porażonego drewna. W ten sposób mógłby on przeniknąć także do Polski, trudno jednak ustalić, czy mógłby się on zadomowić w naszym kraju.

Osobnik dorosły *Anisandrus sayi*, dzięki uprzejmości [Glenn A. Salsbury](https://bugguide.net/node/view/1037646/bgpage), <https://bugguide.net/node/view/1037646/bgpage>

5. Przechwycenie *Aschistonix eppoi* na roślinach bonsai jałowca chińskiego importowanych z Japonii do Wielkiej Brytanii Holandii

Aschistonix eppoi Inouye jest muchówką (Diptera) z rodziny pryszczarkowatych (Cecidomyiidae). Występowanie tego gatunku stwierdzono tylko w Azji (Japonia i Korea). W Europie był przechwytywany na roślinach bonsai jałowca chińskiego pochodzących z Japonii: w Wielkiej Brytanii w latach 70 XX w. (kilka przesyłek), a ostatnio, w 2021 r. w Holandii (2 przesyłki). **W krajach Unii Europejskiej *Aschistonix eppoi* podlega obowiązkowi zwalczania.**

Jedynym znanym żywicielem szkodnika jest jałowiec chiński (*Juniperus chinensis*), lecz nie można wykluczyć możliwości porażenia też innych gatunków jałowców. Na chwilę obecną trudno jednoznacznie określić, czy szkodnik ten byłby w stanie rozwijać się na gatunkach jałowca pochodzenia europejskiego.

Gatunek ten powoduje powstawanie czworokątnych nabrzmień w kształcie piramidy na pąkach wierzchołkowych znajdujący się na szczycie młodych gałązek. W kwietniu nabrzmienie pąka wierzchołkowego wskazuje na obecność szkodnika, ale później gałązki stają się suche i brązowieją. Nabrzmięte pąki są charakterystycznym objawem infekcji i są bardzo widoczne u jałowców bonsai. Larwy szkodnika są żółtawe, beznogie z dobrze wykształconą głową, długości ok. 3 mm. Spotyka się je w pąkach roślin. Poczwaraki baryłkowatego kształtu występują w glebie. Na powierzchni roślin znajdują się postaci dojrzałe – muchówki z długimi odnóżami i czułkami, przypominające komary, barwy żółtobrązowej, długości ok. 1,7 mm.

Silne porażenie jałowców przez dwa lub trzy kolejne lata powoduje, że rośliny stają się z wyglądu cienkie, a wzrost ich pędów wierzchołkowych ulega zahamowaniu. Porażone rośliny, zwłaszcza bonsai, tracą wartość handlową.

Przedstawione powyżej dane wskazują, że gatunek *A. eppoi* może zostać przeniesiony do krajów europejskich, w tym do Polski w na roślinach jałowca chińskiego, zwłaszcza roślinach bonsai. Jego zadomowienie się w Polsce na roślinach tego gatunku jałowca należy uznać za prawdopodobne. Jeśli gatunek ten byłby w stanie rozwijać się na europejskich gatunkach jałowców należy liczyć się z możliwością wywołania przez niego większych szkód.

Objawy wywołane przez *Aschistonyx eppoi* (nabrzmiwanie pąków wierzchołkowych na jałowcu chińskim (po lewej) oraz postaci dorosłe *A. eppoi* na roślinach jałowca (po prawej); dzięki uprzejmości J.K. Brown University of Arizona, Tucson, USA <https://gd.eppo.int> (po lewej) oraz fot. <http://blog.daum.net/onidiras/15868757> (po prawej)

6. *Aclees taiwanensis* Kôno. rozprzestrzeniający się szkodnik figowca w Europie.

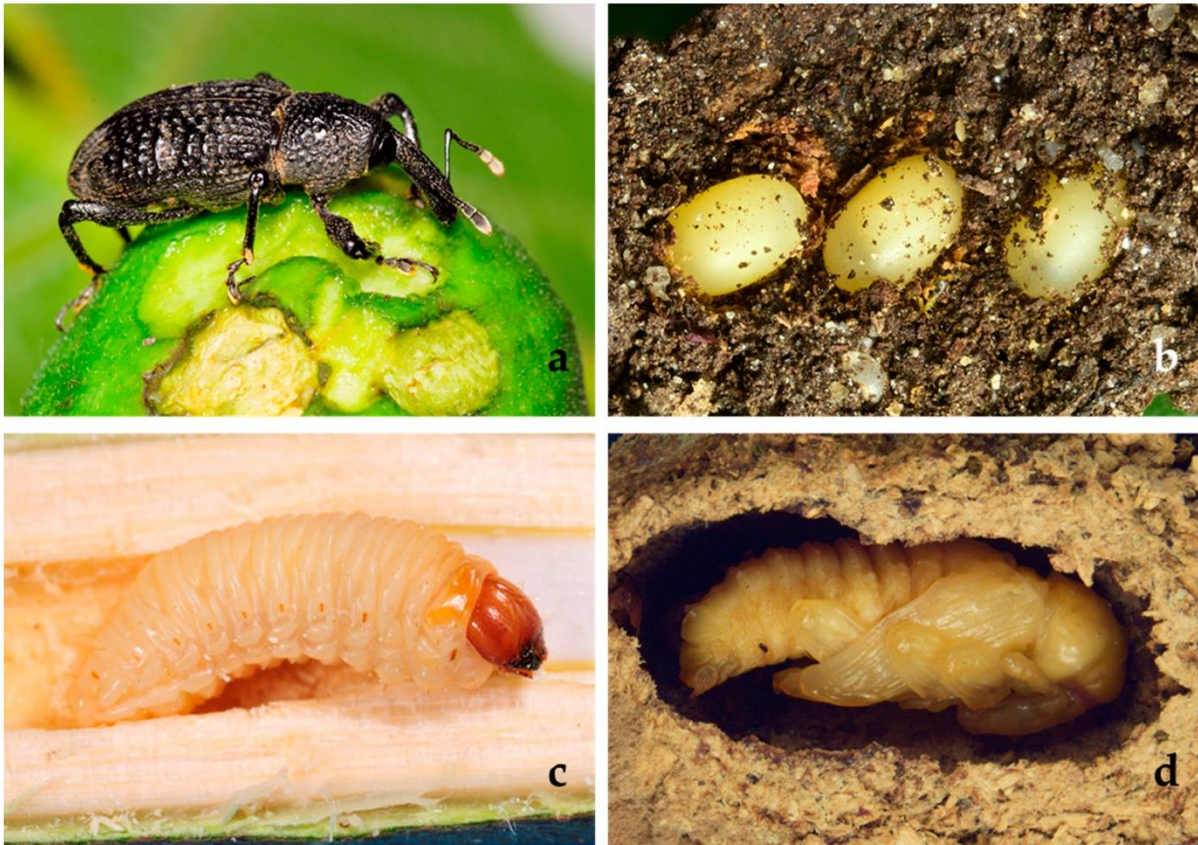
Aclees taiwanensis Kôno jest chrząszczem z rodziny ryjkowcowatych (Coleoptera: Curculionidae). Pochodzi on z Dalekiego Wschodu (Tajwan, Korea). W Europie został on po raz pierwszy stwierdzony w 1997 r. we Francji, a następnie w 2005 r. we Włoszech. Nie ustalono dróg przenikania szkodnika do tych krajów. Obecnie notuje się rozprzestrzenianie się szkodnika we Włoszech, gdzie występuje on w 7 regionach (Lazio, Toscana, Liguria, Lombardia, Veneto, Marche, and Umbria). We Francji spotyka się go tylko w 1 regionie (Provence-Alpes-Côte d'Azur). **W krajach Unii Europejskiej *Aclees taiwanensis* nie podlega obowiązkowi zwalczania.**

Znanymi żywicielami szkodnika są figowce (*Ficus* spp.), w szczególności figowiec pospolity (*Ficus carica*), na którym jest on notowany we Francji i Włoszech. Badania przeprowadzone we Włoszech wykazały, że podatne na porażenie przez szkodnika są inne gatunki figowców (*F. pandurata*, *F. carica*, *F. benjamina*, *F. macrocarpa*).

Największe szkody wywołują larwy, które drążą chodniki w pniach i nie przykrytych przez glebę korzeniach roślin. Powoduje to zahamowanie przepływu soków roślinnych, a w konsekwencji więdnienie i obumieranie roślin. Chrząszcze żerują na niedojrzałych owocach, na

liściach i w pąkach młodych roślin, lecz wywoływane przez nie szkody są niewielkie.

Szkodnik może ulegać rozprzestrzenianiu się głównie wraz z roślinami figowca do sadzenia. W Polsce mógłby on rozwijać się przede wszystkim na figowcach ozdobnych, uprawianych w szklarniach i mieszkaniach, natomiast przetrzymywanie w gruncie jest mało prawdopodobne.

Aclees taiwanensis: a. dorosły chrząszcz; b. jaja; c. larwa; d. poczwarka.; fot. <https://www.mdpi.com/2075-4450/12/1/5>